

Területi egyenlőtlenségek az önkormányzati finanszírozásban

A helyi és központi források szerepe

Vasvári Tamás

Pécsi Tudományegyetem
Közgazdaságtudományi Kar

MRTT XIX. Vándorgyűlés – 2021. november 4-5.
Kormányzati kihívások a területi egyenlőtlenségek mentén

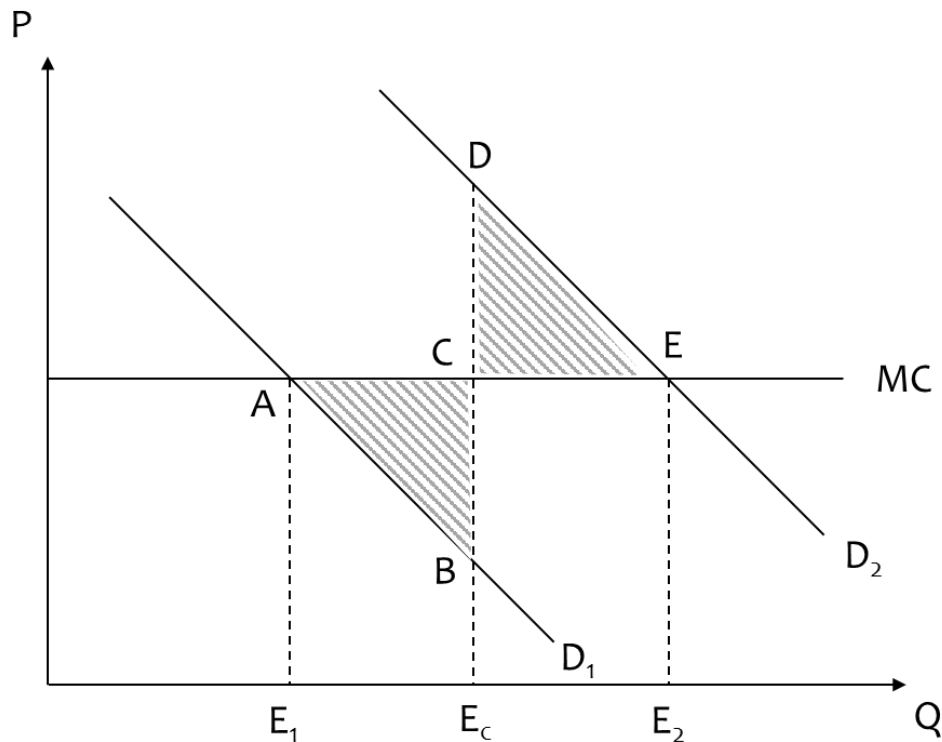
UNIVERSITY OF PÉCS
Faculty of Business and Economics

EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-0007 „Tehetségből fiatal kutató - A kutatói életpályát támogató tevékenységek a felsőoktatásban” pályázati program finanszírozásában valósult meg.

A fiskális decentralizáció

Forrás: Oates (1972)

- A decentralizáció fő kérdése:
  - Mely közfeladatokat,
  - **Hol**, azaz melyik kormányzati szinten szükséges ellátni,
  - a decentralizáció előnyeinek érvényesüléséhez?
- A jóléti veszteség annál nagyobb, minél
  - Eltérőbbek a preferenciák
  - Kisebb a kereslet árrugalmassága
- Miből?
  - Saját bevételek (pl. helyi adók)
  - Központi támogatások
  - Adósságelemek (pl. hitel)

A bevételek forrása meghatározza a költségviselők körét

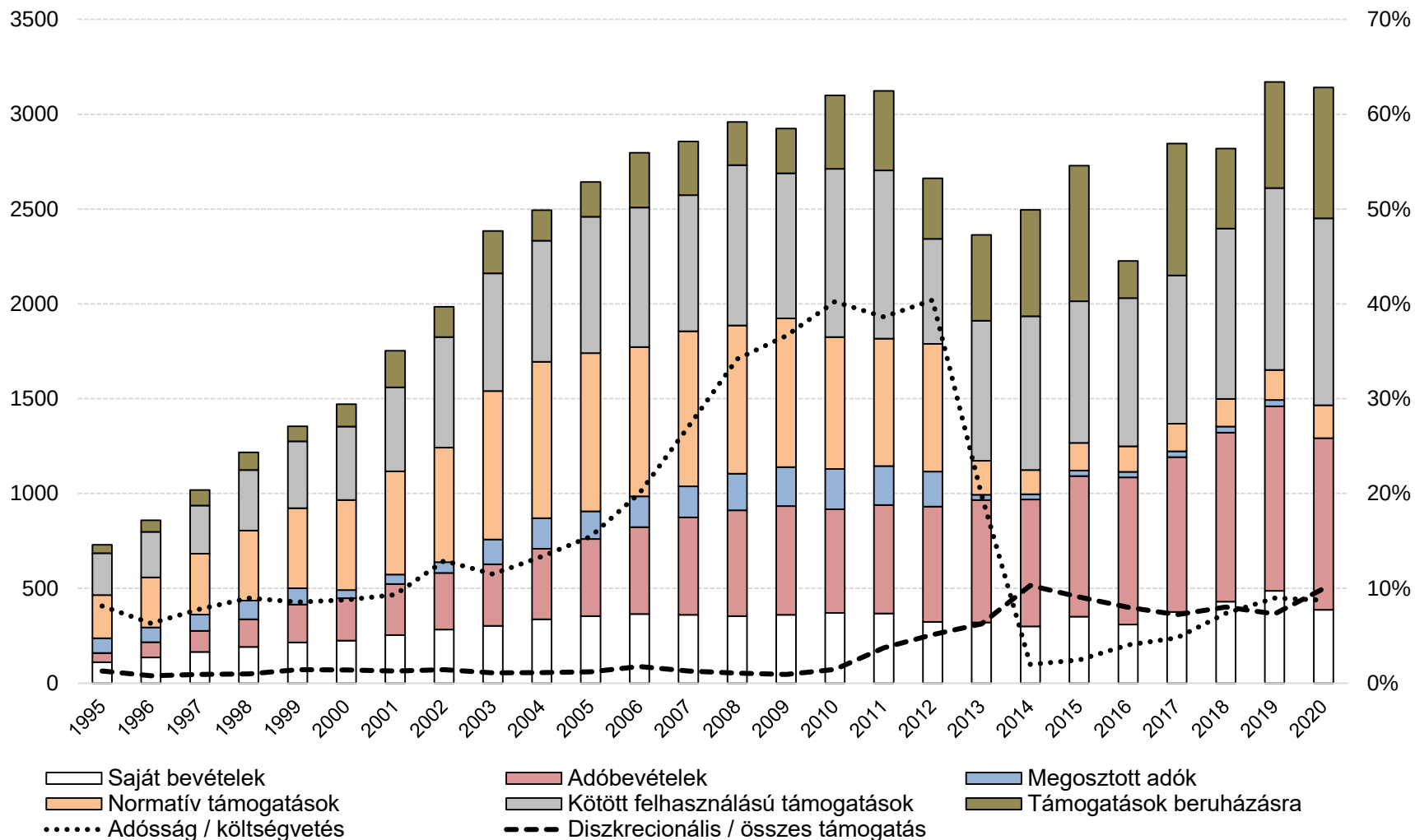
TÉRBELISÉG	IDŐBELISÉG	
	Most	Később
Önkormányzat	Jelen generáció helyben (önkormányzati saját bevétel)	Jövő generációk helyben (önkormányzati adósság)
Központi kormányzat	Jelen generációk országosan (kormányzati támogatás)	Jövő generációk országosan (államadósság)

Forrás: Vasvári (2020)

Tartalom

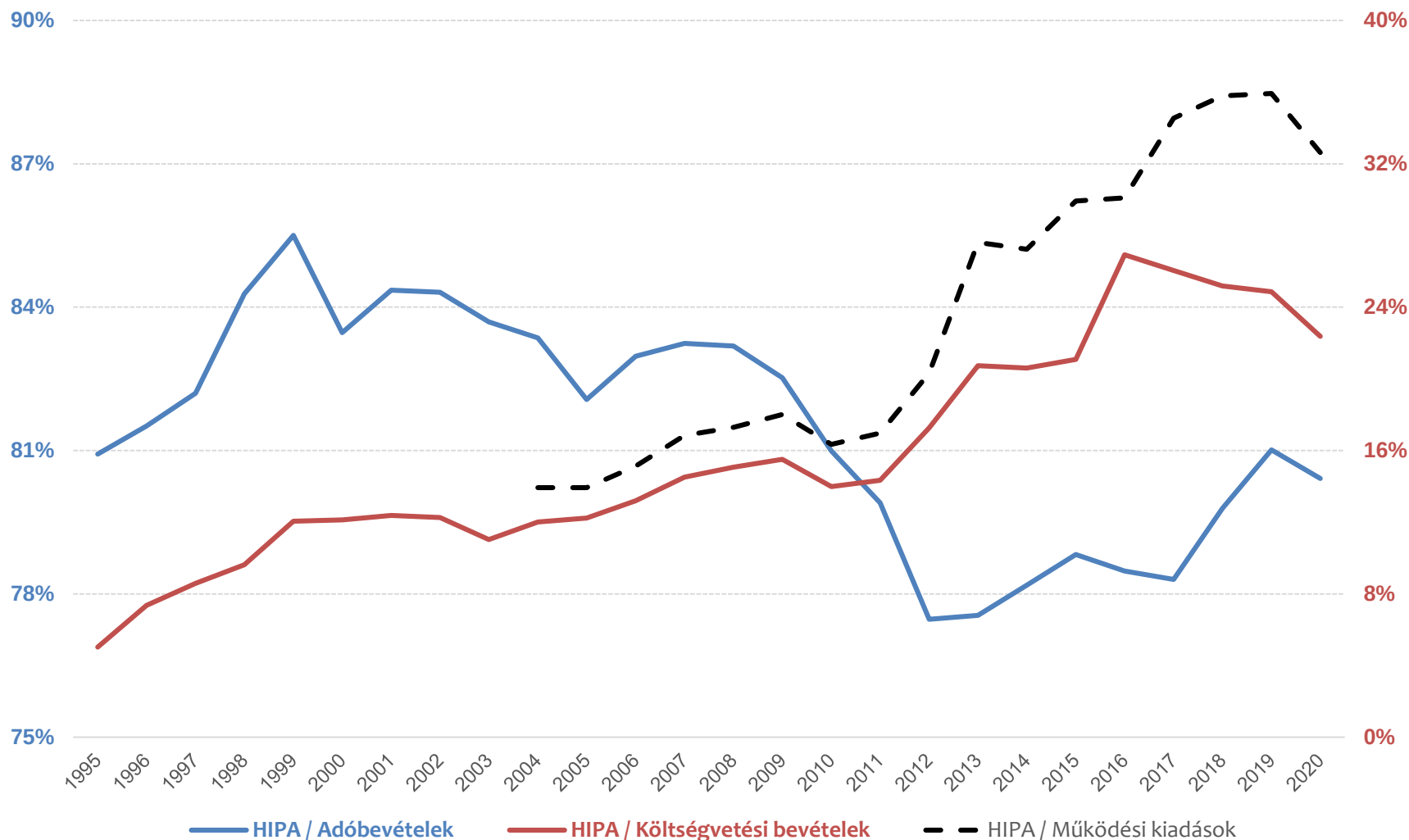
- Hogyan alakult az önkormányzatok bevételi struktúrája?
- Mennyire jelentős az iparűzési adóból származó bevétel?
- Ezzel párhuzamosan hogyan változott központi támogatások szerepe?
- Mekkora hatással vannak a támogatás mértékére a politika tényezők?

Az önkormányzatok bevételeinek összetétele (Mrd Ft)

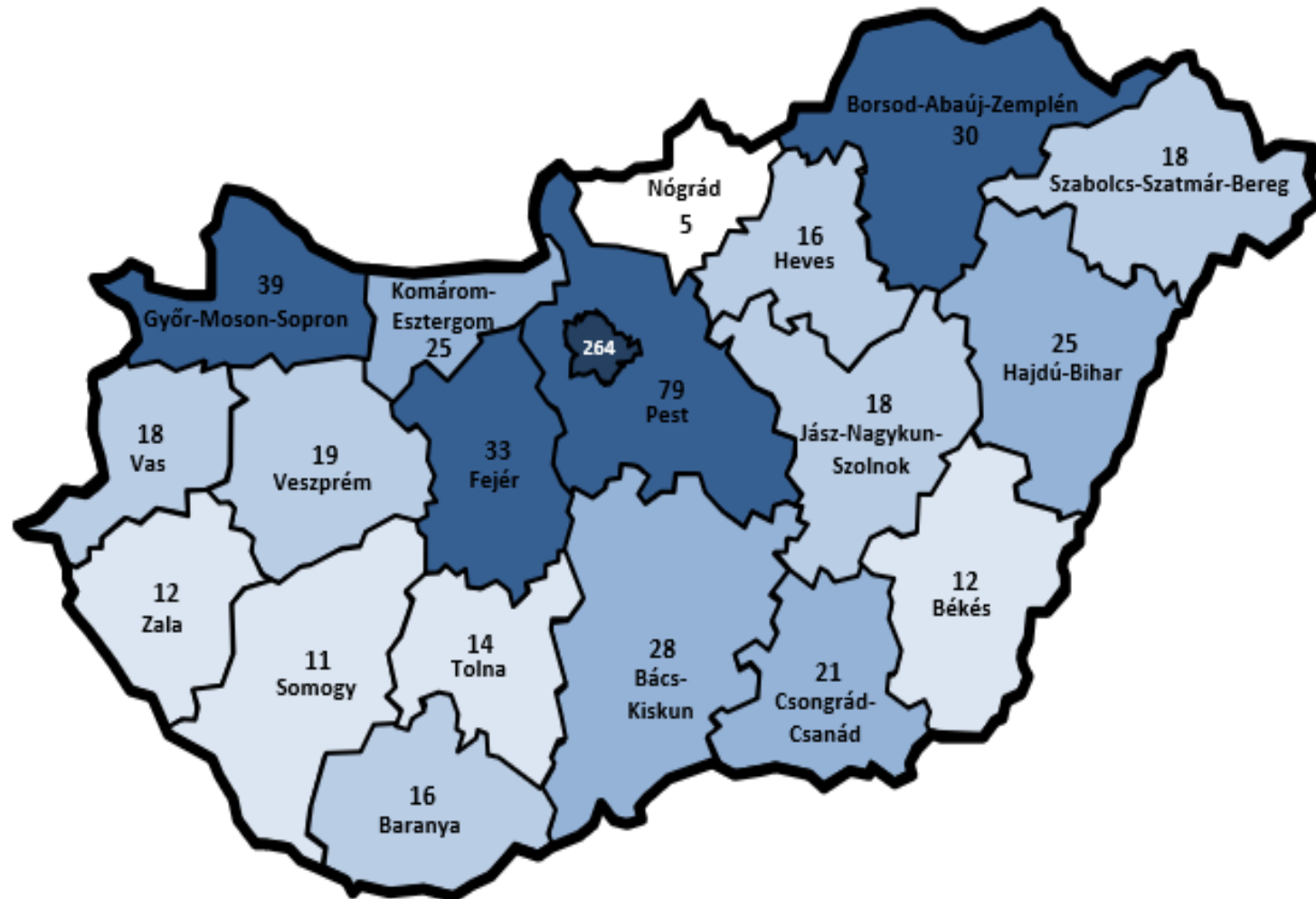
Forrás: KSH és MÁK adatok alapján.

HIPA jelentősége az adóbevételekben és a költségvetésekben

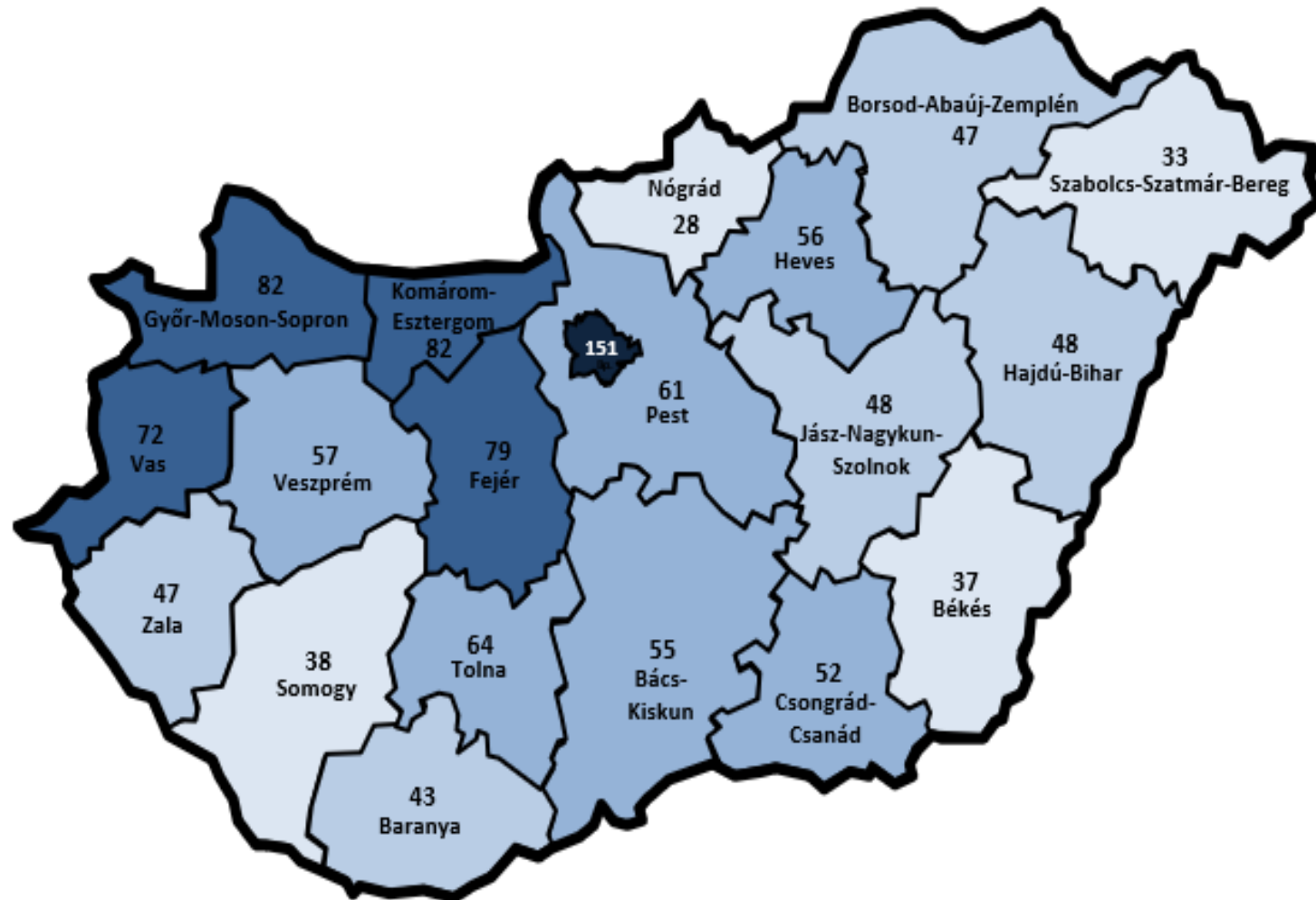
Forrás: KSH és MÁK adatok alapján.

HIPA bevételek területi megoszlása, 2020 (Mrd Ft)

Forrás: MÁK adatok alapján.

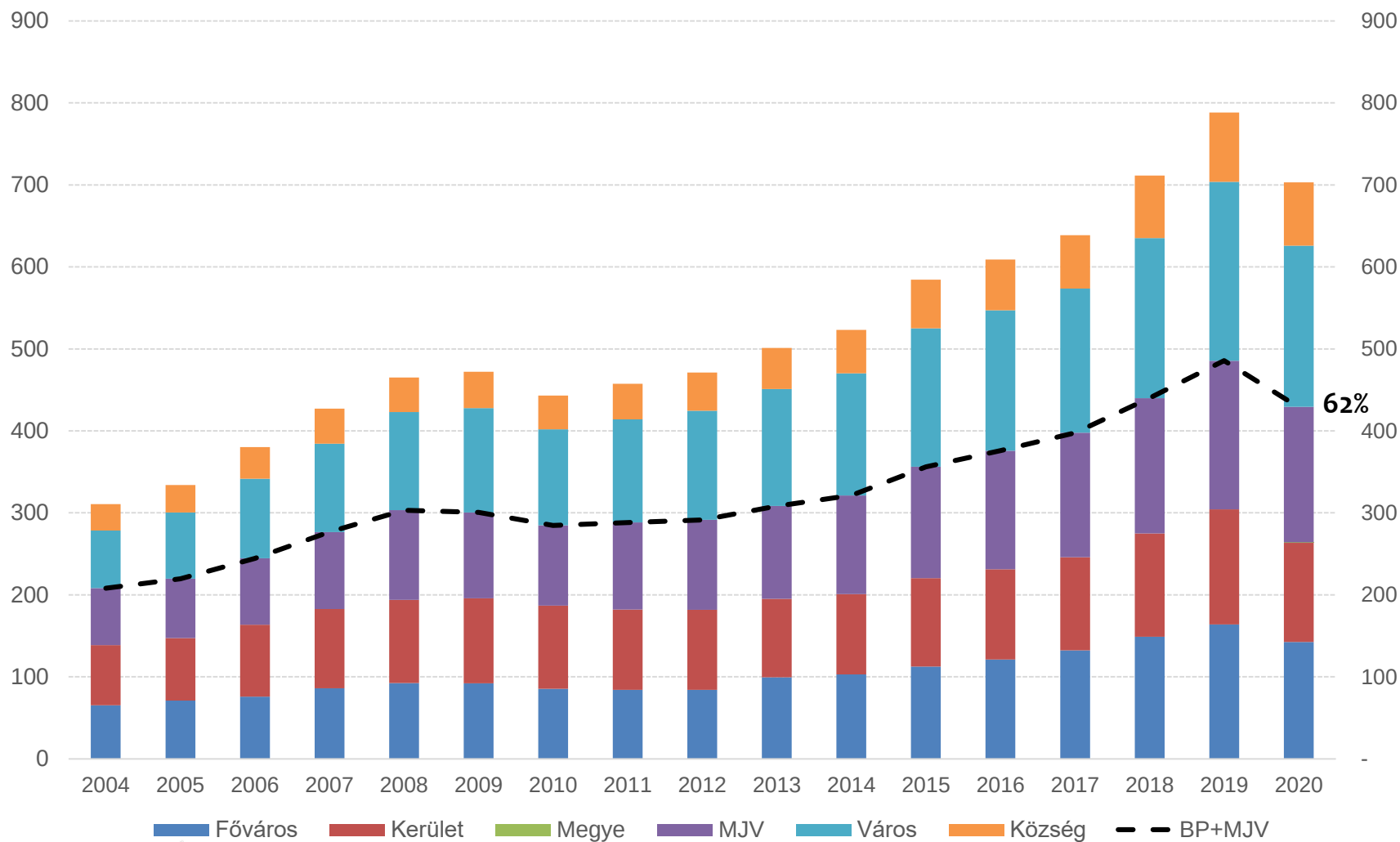
Egy főre eső HIPA bevételek területi megoszlása, 2020 (ezer Ft)

Forrás: MÁK adatok alapján.

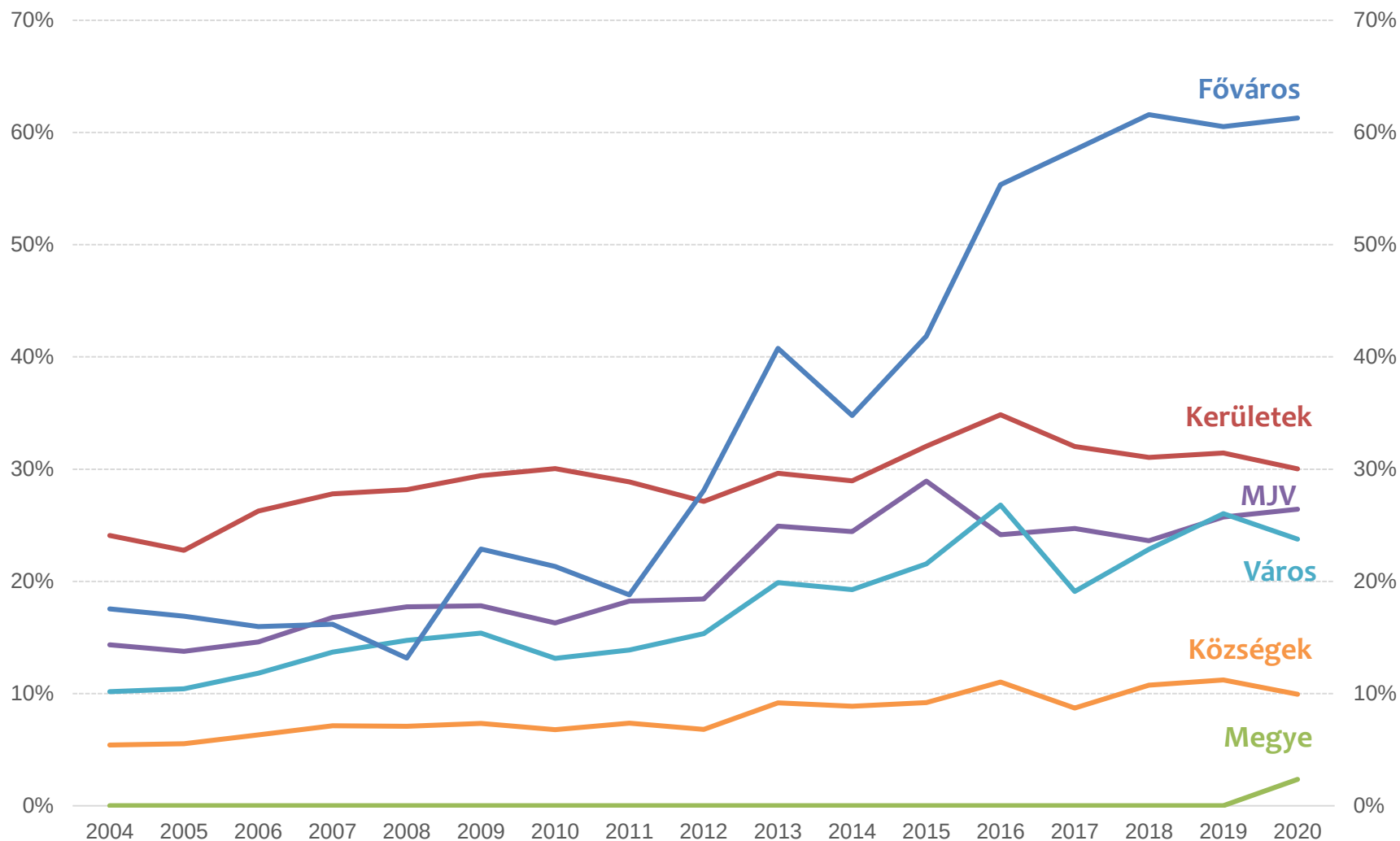

HIPA településtípusonként (Mrd Ft)

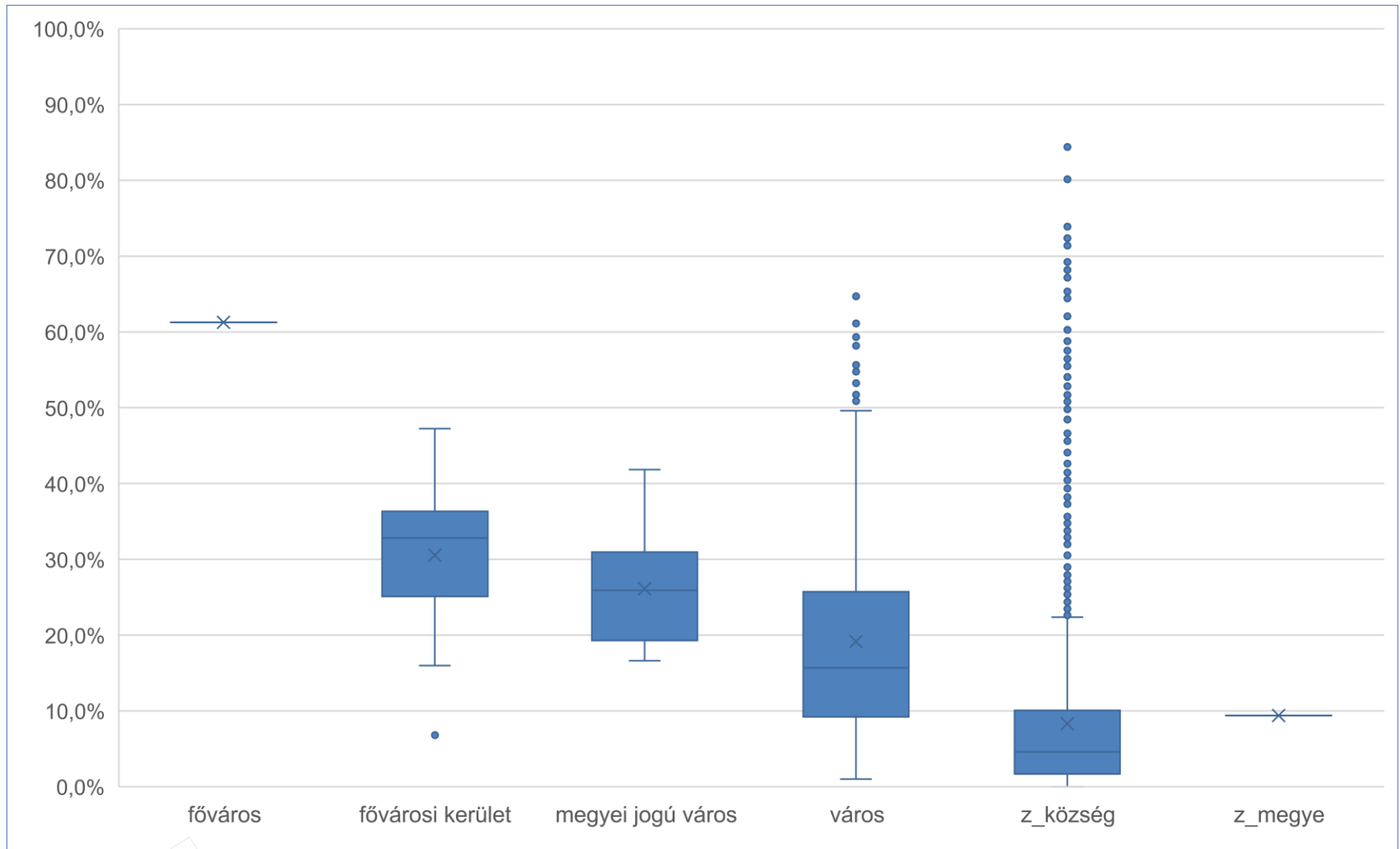
Forrás: MÁK adatok alapján.

HIPA a költségvetési súlya településtípusonként, 2004-2020

Forrás: MÁK adatok alapján

HIPA / költségvetési bevételek településtípusonként, 2020

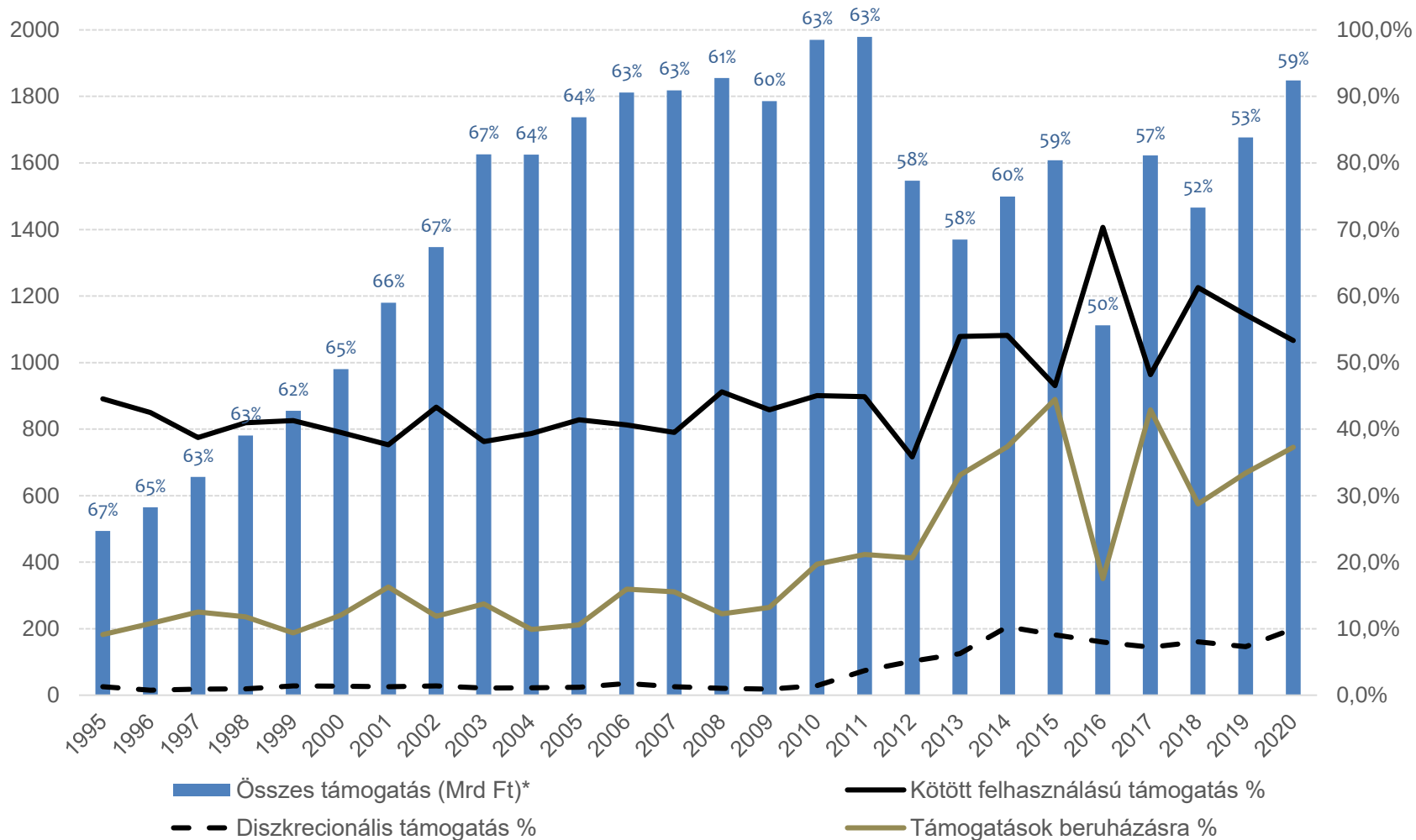
Forrás: MÁK adatok alapján.

Az iparűzési adó szerepe a feladatfinanszírozási rendszerben

- Az önkormányzati reform során a helyi adóztatás érintetlen maradt
- Ez még inkább kiélezte a területi/gazdasági különbségeket
- Kísérletek az egyenlőtlenségek kezelésére:
  - Redisztribúció része: explicit adóerőképesség alapú finanszírozás (implicit már 2000-es évektől)
  - Szolidaritási hozzájárulás
  - Felhasználási megkötések (közösségi közlekedés, szociális feladatok)
  - Csökkentő tételek (pl. K+F) tervezett kiterjesztése (2020)
  - Különleges gazdasági övezetek kialakítása (pl. Göd)
  - Válságkezelés – kkv terheinek enyhítése (2021, 2022?)
- IPA ~ kötött felhasználású támogatás: kevesebb szabad forrás
- Kompenzáció: szabályalapú vagy egyedi
- Egyre meghatározóbbak a központi források a önkormányzatok életében
- Kézivezérlés, függőség?

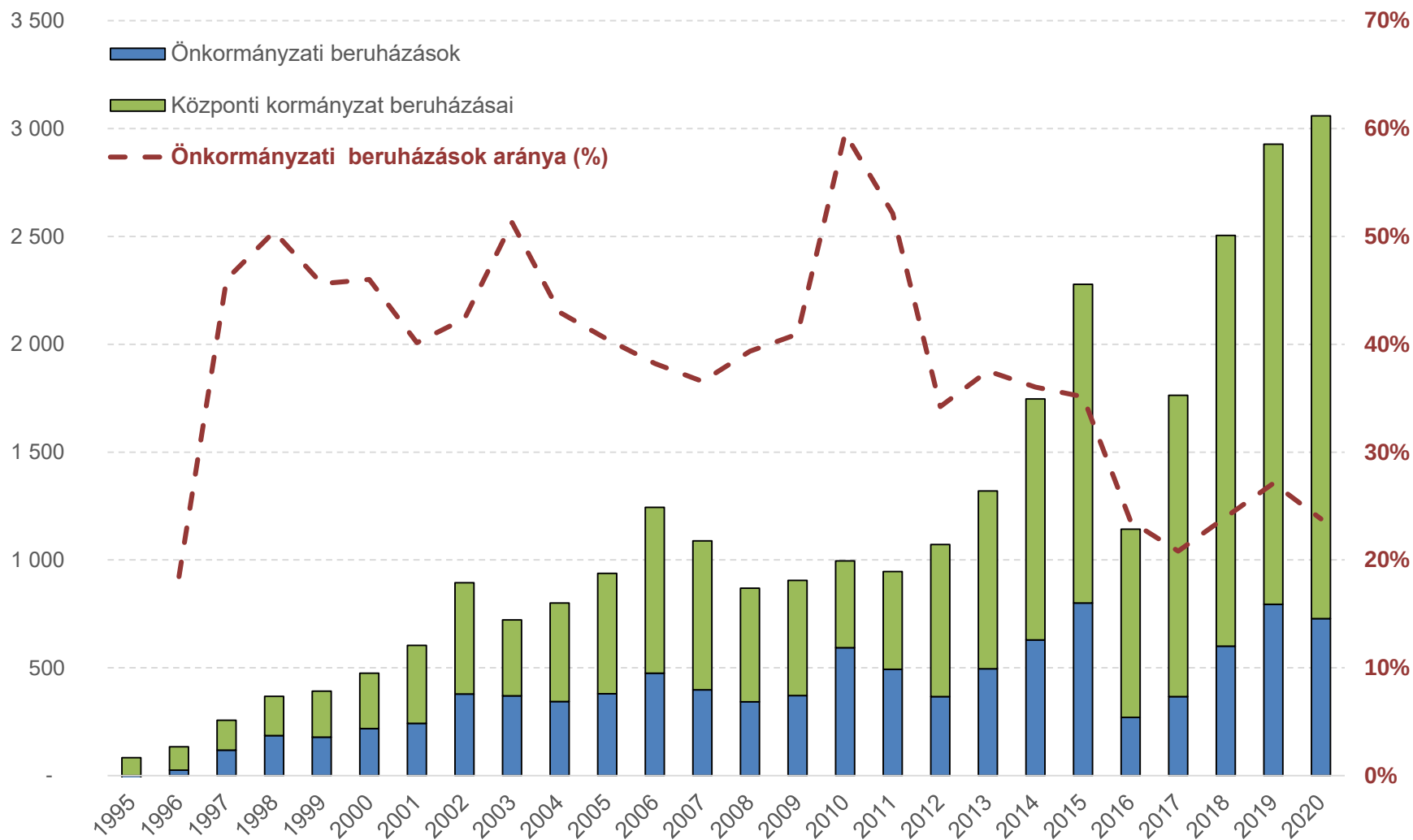
Az önkormányzatok központi támogatásai (Mrd Ft)

* Az oszlopok felett a támogatások aránya a teljes költségvetésen belül

Forrás: KSH és MÁK adatok alapján.

Az állami beruházások összetétele (Mrd Ft)

Forrás: KSH és MÁK adatok alapján.

A 2019. évi önkormányzati választások politikai hatása

Önkormányzatok száma (db)		2020-2024				
		Ellenzék	Független	Kormánypárt	Összesen	Megoszlás
2014-2019	Ellenzék	16	29	5	50	1,6%
	Független	4	2 344	153	2 501	78,7%
	Kormánypárt	21	162	443	626	19,7%
	Összesen	41	2 535	601	3 177	100,0%
	Megoszlás	1,3%	79,8%	18,9%	100,0%	

2020. évi költségvetés (mFt)		2020-2024				
		Ellenzék	Független	Kormánypárt	Összesen	Megoszlás
2014-2019	Ellenzék	121 594	95 592	6 410	223 597	8,4%
	Független	19 100	764 034	100 703	883 837	33,2%
	Kormánypárt	377 991	162 109	1 018 049	1 558 148	58,5%
	Összesen	518 685	1 021 735	1 125 162	2 665 582	100,0%
	Megoszlás	19,5%	38,3%	42,2%	100,0%	

Forrás: MÁK és NVI adatok alapján.

2019. évi választások hatása a hitelengedélyeztetésre

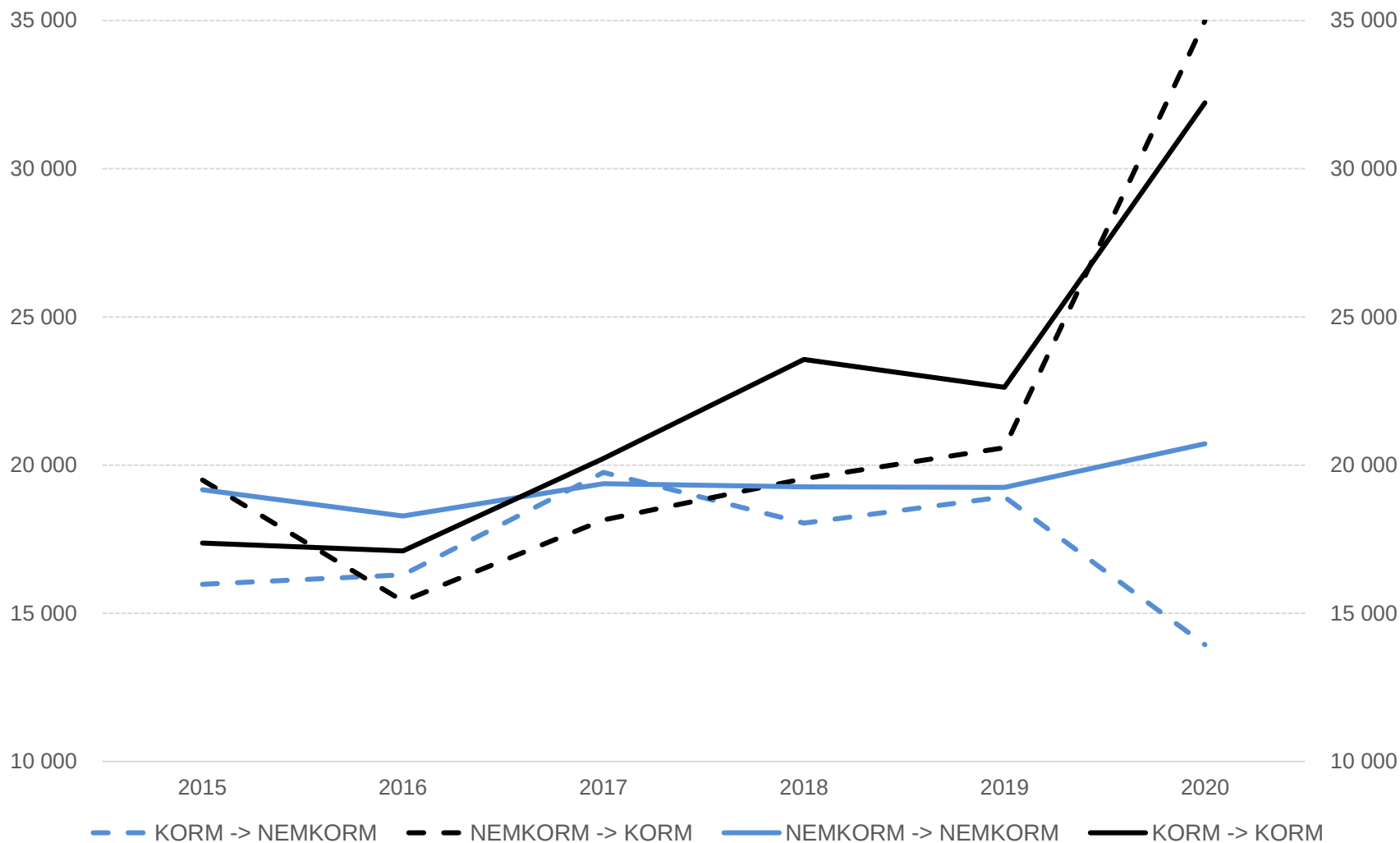
	Ügyletek száma			Ügyletek összege		
	Előtte	Utána	Teljes periódus	Előtte	Utána	Teljes periódus
KORM -> KORM	95,0%	95,8%	95,1%	97,3%	98,1%	97,4%
KORM -> NEMKORM	86,7%	50,0%	77,7%	94,2%	38,7%	90,1%
NEMKORM -> KORM	94,3%	100,0%	95,4%	86,9%	100,0%	89,1%
NEMKORM -> NEMKORM	90,6%	85,9%	89,9%	80,0%	63,6%	78,0%

ELL -> ELL	72,7%	50,0%	66,0%	64,8%	75,9%	65,4%
ELL -> FÜGG	83,3%	83,3%	83,3%	88,7%	90,9%	89,1%
ELL -> KORM	92,9%	100,0%	94,4%	80,4%	100,0%	84,5%
FÜGG -> ELL	80,0%	50,0%	71,4%	80,8%	50,0%	75,9%
FÜGG -> FÜGG	92,6%	95,2%	93,0%	86,6%	49,5%	81,8%
FÜGG -> KORM	94,6%	100,0%	95,7%	91,1%	100,0%	92,4%
KORM -> ELL	89,2%	32,4%	73,1%	95,7%	37,0%	91,4%
KORM -> FÜGG	83,6%	88,2%	84,4%	49,7%	66,3%	51,8%
KORM -> KORM	95,0%	95,8%	95,1%	97,3%	98,1%	97,4%

Forrás: Vonatkozó kormányhatározatok alapján (2012-2021. október).

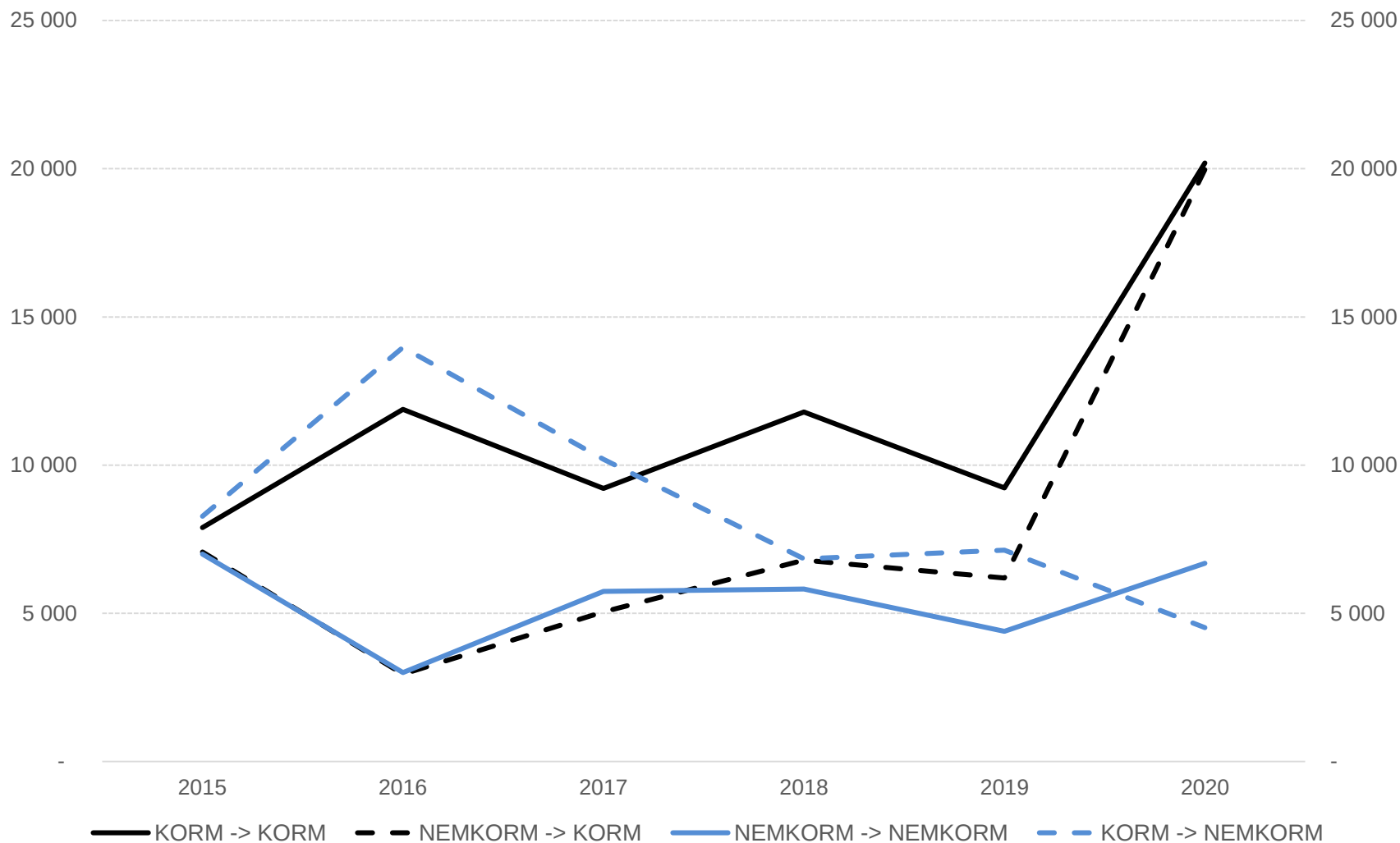

Egy főre eső kiegészítő támogatások 2019 előtt és után

Forrás: MÁK és NVI adatok alapján.

Egy főre eső diszkrecionális támogatások 2019 előtt és után

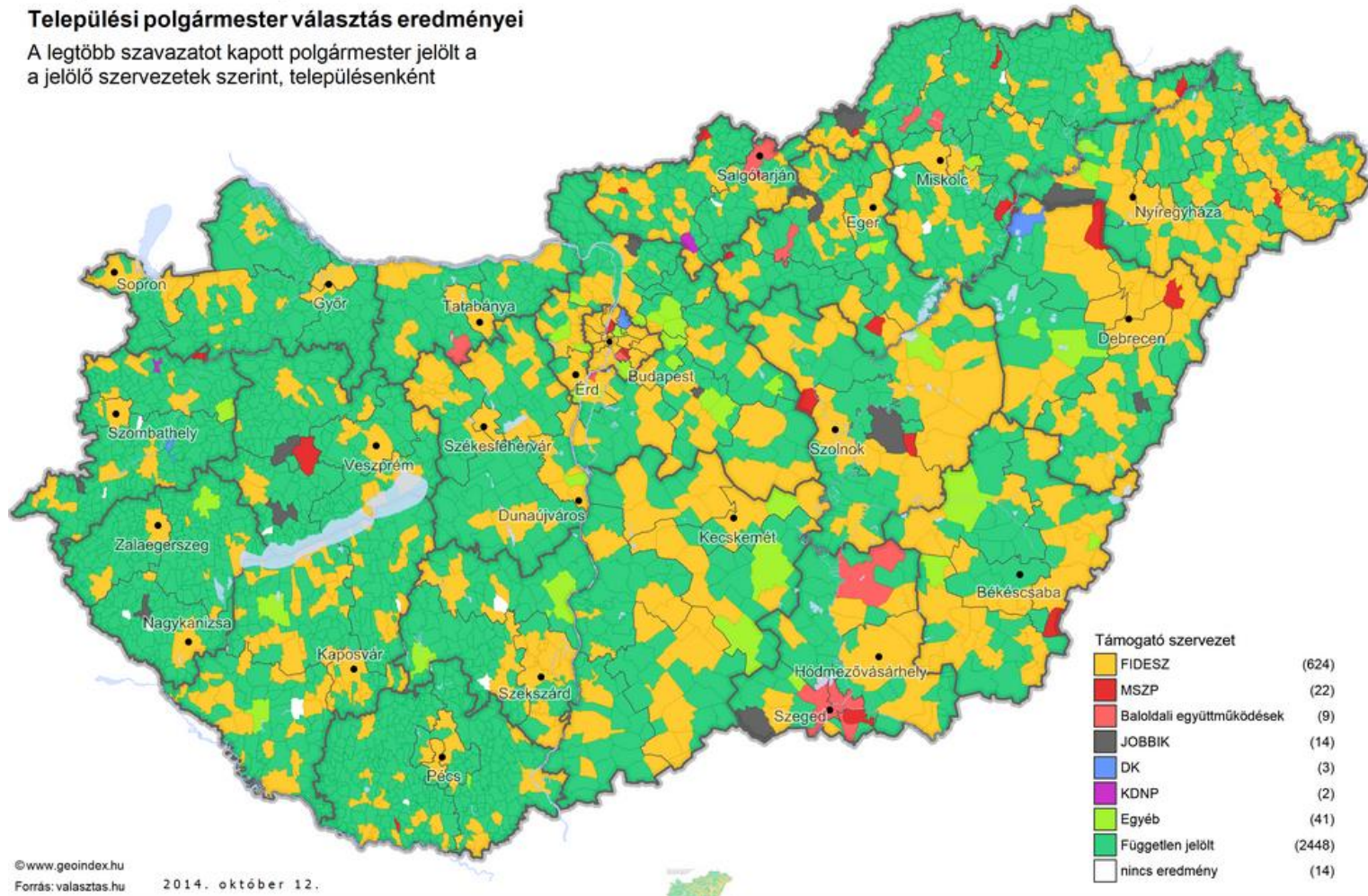
Forrás: MÁK és NVI adatok alapján.

Polgármestertérkép (2014-2019)

Helyi önkormányzati választás 2014

Települési polgármester választás eredményei

A legtöbb szavazatot kapott polgármester jelölt a jelölő szervezetek szerint, településenként

Forrás: Geox Kft.

Területi egyenlőtlenségek az önkormányzati finanszírozásban A helyi és központi források szerepe

Vasvári Tamás
vasvari.tamas@ktk.pte.hu

UNIVERSITY OF PÉCS
Faculty of Business and Economics

EFMD
ACCREDITED

BSc